

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Præmittitur quod apud omnes est certum, & referuntur sententiæ,

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

solet in libris de anima. Quoad calorem ignis, licet ex sola unione ad ipsum ignem natus sit producere alium ignem: neganda tamen est consequentia, & paritas de Angelo illuminante alterum Angelum sibi inferiorem. Ratio disparitatis est, quia hoc ipso quod calor ignis sit virtus formae ipsius, non est mirum, quod absque alia virtute superaddita possit producere effectum proportionatum tali formae, qualis est altera forma ignis: Angelus autem inferior non est virtus Angeli superioris; unde ad sui illuminationem necessario requirit causalitatem moralem, seu artificiosum magisterium, ratione cuius eleverit ad operationem excedentem proprias vires.

45. Objicies tertio contra tertiam conclusionem. Angelus superior, per illud artificiosum magisterium, nihil producit in intellectu inferioris: Ergo sicut ante magisterium artificiosum Angelus inferior non cognoscebat rem quae per illud proponitur, sic etiam posito magisterio eam non cognoscit: nam ut habet commune axioma: *idem manens idem, semper facit vel non facit idem*: Ergo frustra ponitur.

46. Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Nam et si Angelus superior nihil physicè producat in intellectu inferioris, tamen quia species intelligibiles quae sunt in inferiori Angelo, nequeunt actu representare objectum de quo fit illuminatio, nisi dependenter tanquam à conditione vel connotato, à divisione illa seu abstractione, quae fit per magisterium artificiosum; ideo ante illud Angelus inferior non cognoscit veritatem de qua illuminatur, & illo posito eam cognoscit. Sicut quia cognitio quam habent Angeli tum de rebus contingentibus, tum de cogitationibus cordis, pendet tanquam à conditione vel connotato rei contingentis, aut à libera directione voluntatis, nullus Angelus per species inditas potest cognoscere res contingentes, nisi quando sunt, nec liberas cogitationes, nisi quando ad ipsum diriguntur. Quando verò dicitur, quod idem manens idem semper facit idem, distinguendum est: in ordine ad idem objectum, concedendum est: in ordine ad diversum, negandum: per magisterium verò artificiosum variatur quodammodo objectum, quia de improporcionado fit proportionatum. Sicut ergo oculus corporeus, absque sui mutatione, potest fieri potens ad videndum aliquod objectum, quod antea videre non poterat, per hoc scilicet quod objectum illud in se mutetur, & de improporcionado fiat proportionatum; ita etiam intellectus Angeli inferioris, sit potens ad attingendam veritatem, quam antea cognoscere non poterat, per hoc quod illa per magisterium artificiosum Angeli superioris dividatur & multiplicetur in plures conceptus, juxta capacitatem inferioris, & sic reddatur ejus intellectui proportionata.

47. Dices: Angelus superior non potest dividere notitiam universalem, & eam multiplicare in plures conceptus proportionatos Angelo inferiori: tum quia modus intelligendi ipsi connaturalis, requirit notitiam illam universalem: tum etiam quia hoc ipso quod Angelus cognoscit aliquod objectum, attingit in eo quidquid est cognoscibile, saltem per lumen quo utitur; quod praecipue urget quoad notitiam quam Angeli habent de seipsis, quae est comprehensiva: Ergo Angelus superior non potest notitiam universalem

lem quam habet, reddere per magisterium artificiosum intellectui inferioris proportionatam, nec per consequens eum illuminare; praeterquam de his quae ipsi Angelo superiori naturaliter insunt: cuius tamen oppositum communiter docent Theologi.

Respondeo negando Antecedens. Ad cuius primam probationem dico, quod quamvis modus naturalis intelligendi Angeli superioris potest hanc notitiam universalem, hoc tamen non impedit quod possit eam dividere & multiplicare juxta capacitatem inferioris: unde modus ille connaturalis non exigit omnem conceptum Angeli superioris esse universalem, sed lumen quod possit eum habere cum voleat.

Ad secundam probationem similiter dicendum est, quod quamvis Angelus necessario attingat in objecto ad quod applicat intellectum, omnem rationem in eo intelligibilem, per lumen quo utitur, stante tamen illa notitia adaequata, nihil impedit quin possit plures de eodem objecto formare conceptus, quasi explicantes notitiam illam universalem: quo posito stabit, eum nunquam applicare intellectum alicui objecto, quin ipsum adaequet secundum quod est cognoscibile per lumen quo utitur, & nihilominus posse divisim & particulatim proponere quod unitum & in universali cognoscit. Et certe eodem modo se habet magister instruendo discipulos: si quidem veritatem, quam ipse simpliciter & unico actu cognoscit, multis actibus proponit discipulo, juxta capacitatem ipsius; sicque unam habet simul notitiam talis veritatis sibi propriam, & plures inadaequatas ad eam discipulo explicandam. Ex quibus solvitur illud quod de naturali comprehensione objicitur: haec enim stante in quolibet Angelo, potest Angelus superior per plures actus suam cognoscibilitatem, unico actu comprehensivo exhaustam, dividere & multiplicare Angelo inferiori, ut sic ab eo percipi valeat: subindeque de illis quae ipsi naturaliter insunt, eum illuminare.

ARTICULUS III.

Quomodo unus Angelus alteri loquatur?

§. I.

Praemititur quod apud omnes est certum, & referuntur sententiæ.

Titulus supponit tanquam certum & indubitatum, unum Angelum alteri loqui: id enim satis evidenter in Scriptura insinuat: *Isaia 6. Seraphim clamabant alter ad alterum: Zacharia 1. Respondit Angelus Domini, & dixit: Domine Deus exercituum usquequo tu non miseraberis Ierusalem?* Et apud Judam in sua Canonica, *Michaël cum diabolo disputat super Moyse corpus: disputatio autem nequit intelligi, absque aliquo genere locutionis.* Unde Apostolus ad Corinth. 13. *Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut as sonans, &c.* Ubi Theodoretus: *Angeli linguas dicunt, non quae sensu, sed quae intelligentia percipiuntur, per quas & Deum laudant, & inter se differunt.* Eos enim laudantes audiverunt *Isaia & Ezechiel.* Quin etiam Daniel eos inter se loquentes audivit, & *Zacharia & Michaas.* Theophilactus item eundem Apostoli locum expendens, sic ait: *Angelus porro lingua est intellectiva, ut nimirum illa,*

lib. quod sibi majus divinorum rerum intellectum, ac
divina cogitationes imperiunt. Gregorius etiam
Papa cap. 4. libri 2. Moral. de locutione Dei cum
Angelis & Angelorum inter se copiose & ele-
gantiter dilliciter. *Aliter (inquit) loquitur Deus ad An-
gelos: aliter Angeli ad Deum: aliter Deus ad Sancto-
rum animas: aliter SS. animæ ad Deum: aliter Deus ad
diabolum: aliter diabolus ad Deum.* Nam quia spiri-
tuali natura ex corporea appositione nihil obstat, loqui-
tur Deus ad Angelos sanctos eo ipso quo eorum cordibus
in illa sua invisibilia ostenditur: ut quidquid agere de-
bet, in ipsa contemplatione veritatis legant: ut velut
quædam præcepta vocis sine ipsa gaudia contemplatio-
nis quasi enim audientibus dicitur, quod videntibus in-
cipitur. Tum quibusdam interpositis: *Deus ergo
angelis loquitur, cum eis voluntas ejus intima, viden-
tia manifestatur. Angeli autem loquuntur Domino,
cum per hoc quod super semetipsos respiciunt, in mo-
mento admirationis surgunt.* Nam ut antea dixerat:
*Vir. Angelorum est in laude conditoris ipsa admiratio
omnis contemplationis. Virtutis divinæ miracula ob-
spicisse, dixisse est: quia excitatus cum reverentia
cordis, magnus est ad aures incircumscripti spiritus
clarior vocis, quæ vox se quasi per distincta verba expli-
cat, dum sæpe per innumeros modos, admirationis for-*

Ratio etiam suffragatur: Primò quia Angeli
perfectam societatem inter se habent; utpote
qui in varias Hierarchias & ordines descripti,
intellectum illam & beatissimam Jerusalem, cujus
principium sunt cives, in unius reipublice formam
componant: ad felicitatem autem perfectæ
communitatis & reipublice, requiritur quod
personæ seu cives, ad ejus integritatem veluti
partes attinentes, sædè cordium secreta, & affe-
ctus in voluntate latentes, sibi mutuò patefaci-
ant, quod absque locutione fieri nequit.

Secundò, Unus Angelus alium illuminat &
docet, ut articulo præcedenti vidimus: Sed om-
nis illuminatio in Angelis est locutio, quam-
vis non omnis locutio sit illuminatio, ut infra
patebit: Ergo unus Angelus alteri loquitur.

Tertiò, Quod potest virtus inferior, potest
etiam nobilitati modo virtus superior: Sed ho-
mo, qui est inferior Angelo, potest alteri suum
conceptum manifestare, in quo præcipue con-
sistit locutio: Ergo etiam unus Angelus poterit
alteri loqui.

Quartò, Angeli ad hoc præcipue conditi sunt,
ut Deum continuis laudibus & hymnis cele-
brarent: unde cali cantores, celestes aves, ac divinorum
laudum præcones, à Sanctis Patribus appellantur;
Job 38. dicitur, quòd cum Deus appendebat
fundamenta terræ, laudabant eum astra matu-
rina, & jubilabant omnes filii Dei, vel ut habe-
ret in Hebræo, *Omnes Angeli Dei.* Quomodo au-
tem perpetuo cantu divinas laudes celebrare
possent, si carerent facultate loquendi, nec pos-
sent inter se spiritualia miscere colloquia.

Verum quomodo ejusmodi locutio inter An-
gelos possit exerceri, gravis est controversia, &
inter sententiarum diversitas. Qui enim asse-
runt, illuminationem importare aliquid physicè
comprehensibilem intellectui Angeli illuminati ab An-
gelo illuminante, eodem proportionali modo
dicuntur de locutione. Unde Scotus in 2. dist.
2. quæst. 2. docet Angelum loquentem produ-
cere notitiam actualem sui conceptus in intel-
lectu audientis, ita ut intellectus audientis merè
passivè se habeat ad illam, nullo modo ipsam

A eliciendo, sed tantum recipiendo. Suarez verò
lib. 2. de Angelis cap. 6. asserit Angelum loquen-
tem producere speciem sui conceptus in intel-
lectu audientis. Qui verò illuminationem in
solo magisterio artificioso, seu in sola manife-
statione proportionata veritatis antea incogni-
tæ constituunt, dicunt locutionem Angelorum
consistere in sola ordinatione conceptus lo-
quentis ad eum cui loquitur. Ita D. Thomas
hic art. 1. & de verit. quæst. 9. art. 4. ad 9. & 11.
quem sequuntur omnes ejus discipuli, & qui-
dam extranei. Denique alii contendunt ange-
licam locutionem consistere in formatione
quorundam signorum, quibus conceptus lo-
quentis manifestantur illi cui sic loquitur, et
modo proportionali, quo voces inter nos refe-
runt animi nostri conceptus. Quod si quaras,
quænam & qualia sint hujusmodi signa? tripli-
citer respondent. Nonnulli enim apud Duran-
dum dicunt signa illa sensibilia consistere in fi-
guris quibusdam seu characteribus in celo ex-
aratis; sicut nos in charta voces vel litteras edi-
mus, ut internis animi conceptus manifeste-
mus. Alii verò asserunt signa illa, quibus An-
geli adinvicem loquuntur, esse vel sonos sensi-
biles in aère ab ipsis formatos instar vocum, vel
nutus, aut signa aliqua in corporibus assumptis
facta; & hunc dicendi modum approbat Du-
randus, rejecto alio tanquam frivolo & ridicu-
lo. Alii tandem docent signa illa, quibus unus
Angelus loquitur ad alterum, non esse corpo-
ralia, sed spiritualia, nempe qualitates aliquas
spirituales significantes conceptus: pro qua
sententia refert Suarez Marfilium, & quosdam
alios infimæ notæ Theologos.

S. II.

Sententia Scoti & Suarez rejicitur.

Dico primò: Locutio angelica non fit per in-
fluxum physicum Angeli loquentis in eo
cui loquitur, causando in ipso notitiam actua-
lem, vel speciem sui conceptus repræsentativam.

Probatum primò ex D. Thoma quæst. 9. de
verit. art. 5. ad 2. ubi sic ait: *Angelus loquens nihil
facit in Angelo cui loquitur, sed fit aliquid in Angelo
ipso loquente, & ex hoc ab alio cognoscitur, modo
prius dicto. Unde non oportet etiam quòd loquens in-
fundat ei cui loquitur.* Et art. 6. ad 4. *Angelus (in-
quit) ad quem fit locutio, non recipit aliquid à lo-
quente, sed per speciem quam penes se habet, & alium
Angelum, & locutionem ejus cognoscit.* Quo nihil
expressius dici potest, præsertim contra Sua-
rem, asserentem Angelum loquentem produ-
cere speciem sui conceptus in intellectu ejus cui
loquitur.

E Probatum secundò conclusio: Si angelica lo-
cutio fieret per influxum physicum Angeli lo-
quentis in audiente, producendo in eo notitiam
actualem, vel speciem sui conceptus, inde fieret
unum Angelum non posse alteri loqui ad quam-
cumque distantiam: cum enim sit limitata vir-
tutis, non potest physicè agere, nisi intra distan-
tiam limitatam: Consequens (præterquam quòd
est expressè contra D. Thomam hic art. 4. & quæ-
st. 9. de verit. art. 6. & contra illud Lucæ 16. ubi
anima divinis in inferno posita loquebatur
Abraham in Lybo existenti) ex eo constat esse
falsum, quòd faciat creaturam purè spiritua-
lem